

VIII.

Afladsbrev til Farstrup Kirke 1473.

Naar Nordens eller dog Danmarks og Norges Biskopper i Unionstiden samledes til politiske Møder, skete det almindelig, at de Personer eller Kommuner, som ønskede Afladsbreve til Fremme for kirkelige Formaal i deres Hjemstavn, holdt sig til for at faa et større Antal Biskopper til at udstede saadanne, da det var den almindelige Antagelse, at jo flere Bisper der udstedte slige Breve, desto rigeligere blev Afladen. Denne var sædvanlig betinget af, at de Personer, der skulde nyde godt af Indulgenserne, under Besøg af den paagjældende Kirke eller Helligdom fremsagde visse Bønner, eller foretog visse Gudfrygtighedsøvelser og, hvad nok egentlig var Hovedsagen, ofrede Gaver til vedkommende Kirkes (Kapels, Alters osv.) Bygning eller Prydelse (Lys, Billeder osv.). De, der gjorde dette med fromt Sind, fik for hver Gang et vist Antal (almindelig 40) Dages Aflad af hver af de Bisper, der udstedte Afladsbrevet, som det hedder i et saadant Brev, der altid plejede at være affattet i det latinske Sprog:

„Quociens premissa vel premissorum aliquid deuote fecerint, tociens de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, singuli nostrum quadraginta dierum indulgencias de iniunctis eis penitenciis in domino misericorditer relaxamus, consensu diocesani ad hoc accedente“¹⁾.

Efterfølgende Afladsbrev for Farstrup Kirke, Slet Herred, Viborg Stift, er os meddelt af Hr. C. Klitgaard efter en klevenfeldtsk Afskrift (i Ny kgl. Saml. Fol. 558, Bl. 117) fra Peder Dyrskjøts Samlinger, med følgende Paa-tegning:

¹⁾ Rørdam, Khhvns. Kirker og Kloster, Tillæg S. 70. Smst. S. 28 findes et Afladsbrev udstedt 1419 af 12 danske, norske og svenske Biskopper, med Paategning: „XII episcopi, quilibet eorum xl dies, summa cccclxxx dierum“.

»Dette Brev er forhvervet ved ærlig, velb. og strenge Ridder, Hr. Niels Christensen Tornekrants af Kallebygaard¹⁾, Rigens Marsk²⁾. Beder Gud for hannem, han vil være hannem naadig. 1473«.

Brevet er kjendellg en Oversættelse fra Latin, og Peder Dyrskjots Oversættelser ere i Reglen ikke meget bevendte. Flere af de forskrevne Bispenavne kunne imidlertid rettes (og ere her rettede) efter et i Hadorphs Svenske Rimkrøniker, Bilag S. 279, af de samme Bisper i Kalmar udstedt Brev af 17. Aug. 1473. Det øvrige kan, paa et Par Steder nær, vel tilnød passere som en taalelig Oversættelse af den nu tabte Original. *H. F. R.*

Alle og hver christen troendes, som dette Brev forekommer, hører eller seer, ynsker wi Oluf, af Guds og dend hellige apostoliske sædes Naade Biskop udi Roskild, Jens, Biskop udi Aarhus, Knud i Viborg, Gunner i Aasloe, Jep udi Børlum, Mogens udi Odense og Peder udi Ribe, af Guds og forskrevne Sædes Naade Biskopper, Salighed og Fremgang af den himmelske Naade.

En gudfrygtig og Gud saare behagelig Tienist giøre vi, naar vi opvecker Hans kiere Børn til Gudfrygtigheds Gierninger; begierer vi for den Sags skyld, at St. Mauridz og hans Stalbrødres Pines og Martyrers Kirke udi Faarstrup i Viborg Stigt med Messe og anden Gudstieniste, som hende er tillagt og beqvemmelig kand tillegges, maa af alle christtroendes bevises Reverentz og Ære, ideligen besøges og af Gudfrygtiges Almisse hielpes, hvorfor alle angerfulde og bedrøvede Hierter, som rettelig og gudfrygtig vil giøre Poenitenze og for^{ne} Kirke vil besøge og tilreise, for Andægtigheds, Bøns eller Pillegrimsgangs skyld, besynderligen paa³⁾ hendes Kirkemesses dag, høre Messe, firer de⁴⁾ hellige, item hvilken som og til for^{ne} Kirkes Byg-

¹⁾ Nu Kjelbygaard i Farstrup Sogn.

²⁾ Han nævnes ikke som Marsk i Fortegnelsen hos Dr. W. Christensen, Dansk Statsforvaltning i det 15. Aarh., S. 684 Mon P. Dyrskjot har fejlet i Angivelsen af hans Stilling?

³⁾ Afskriften har: for. ⁴⁾ Afskr. og.

ning, Messe og Tienistens Ophold forhielper og udgiver, selver eller og ved andre tilsender og bepryder hende med Guld, Sølv, Kalk, Bøger, Klæder, Lius eller andre Almisser til hendes Fuldkommenhied, dermed bevisendes dennem hendis Behielpere og Befordere, I lige Maader de, som for vort Fædernelands Kirkers Rolighed og Samdrægtighed beder, og de for^{ne} Kirkes Messer og andre Gudstienister beskytter og ved Magt holder, eftersom de ere indskikede; desligste dem, som beder 5 Gange alvorlig pater noster og femb Gange ave Maria, ihukommende Guds Pine og 5 Vunder, for alle Guds troende, som hensovede ere og der eller andenstæds begravne, og de som med Hiertis Ydmyghed beder 7 Gange ave Maria og een Gang Salve Regina, Jomfru Maria til Ære. Hvor ofte de, der noget af dette for^{ne} eller ligesom dette gjør af et reent, gudfrygtigt Hierte og god Villie, saa ofte forlover og bevilger vi enhver fyrretyve Dages Indulgens, at gjøre hvad en lyster og være fri for ald Guds Poen og Straf¹⁾, saa sandt som den forlader sig paa den almægtige Guds Naade og Barmhiertighed og paa de hellige Apostlers, S. Peders og S. Povels, Autoritet, Magt og Myndighed. Og vi Knud, Biskop af Viborg, bevilger, bekræfter og samtykker disse og alle andre for^{ne} Kirkes Indulgenser, og dennem, som retteligen ere betroede (!) og giver saa meget af Leyligheden. Til ydermere Vidnisbyrd haver vi vore Indsegle underhengt. Af Kalmar, anno 1473, St. Oluf Konges og Martyrs dag.

I et nys udkommet Hefte af Tidsskriftet »Hardsyssels Aarbog« (III, 29—30) har Hr. Pastor P. Severinsen meddelt en vistnok betydelig korrektet Oversættelse af et hidtil utrykt Afladsbrev for Vedersø Kirke (Ribe Stift), udstedt i Kalmar den 14. August 1474 — altsaa et Aar efter ovenstaaende Brev — af 11 svenske og danske Bisper, med Ærkebispem af Upsala i Spidsen.

Ovennævnte Aarbog, der udgives af det historiske Samfund for Ringkjøbing Amt, fortjener for øvrigt Opmærk-

¹⁾ Denne Gjengivelse af hvad Latinen har haft maa staa for P. Dyrskjøts Regning. Den lyder ellers temmelig apokryf.

somhed, ogsaa i kirkehistorisk Henseende. Særlig indeholder Aarbogen for 1909 en meget læseværdig Afhandling af ovennævnte Forfatter. Under den beskedne Titel »Hardsyssels Kirker« rummer Afhandlingen nemlig et rigt Indhold, tildels hentet fra hidtil ubenyttede Kilder. *H. F. R.*
